

ภาคผนวก ก.

บทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ (เกียรติคุณ) ดร.ประชุมโหมฉาย
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

คำถาม ประเด็นที่มีการบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของอนุญาโตตุลาการกรณีเรียกรับสินบนไว้ในพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545 นี้ อาจารย์มีทัศนะในเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

จุดประสงค์เนี่ย ผมเห็นเลยว่ากฎหมายเค้าต้องการปกป้องคุ้มครองให้พ้นจากการที่อนุญาโตตุลาการประพฤติตนไม่เหมาะสม แต่มันมีมุมมองอื่นเหมือนกันนะ อย่างถ้าไปดู ICC เค้ามีวิธี เค้าบอกว่าอนุญาโตตุลาการเวลาตัดสินใจไปแล้วไม่มีความรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้นและอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ด้วย ซึ่งทำให้เรารู้สึกมีความรับผิดชอบมาก แต่เค้ามีวิธีป้องกันหลายอย่าง

ประการแรก เค้าให้เราเห็นเอกสารว่าเราไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคู่ความทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่เคยเกี่ยวข้องกับใคร ๆ เลย มีอยู่ครั้งหนึ่งผมเป็นประธานกรรมการผู้ช่วยท่านเป็นอดีตประธานศาลฎีกาที่อินเดีย ยังไม่ทันทำงานด้วยกัน พอมีเสนอชื่อเข้ามา คู่ความเค้าก็ร้องว่าท่านประธานศาลฎีกาคนนี้เคยให้การช่วยคู่ความอีกฝ่าย ท่านเห็นเรื่องนี้เข้าท่านก็เลยถอนตัวทันที

นอกจากนี้เค้าเห็นว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องแล้วเนี่ย ในข้อบังคับจะบอกว่าการตัดสินใจต้องทำด้วยความยุติธรรม ไม่มีความลำเอียง นอกจากนี้ยังเปิดช่องให้คู่ความถอดถอนอนุญาโตตุลาการได้ถ้ามีเหตุผลอันควร แต่ขั้นสุดท้ายผมว่าขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของตัวอนุญาโตตุลาการเอง เราทำงานแบบนี้ เรารู้สึกว่าต้องรับผิดชอบต่อสูงมาก ถ้าถือในเรื่องเวอร์กรรม คือไม่ใช่ไปลงโทษเค้าก็จริงแต่บางทีเค้าต้องเสียค่าสินไหมทดแทนสูง ๆ เราจึงต้องคิดให้ดีว่าเค้าผิดจริงรึเปล่า ดังนั้นการตัดสินใจหลักต้องแม่นยำมาก แล้วพอหลังจากตัดสินใจแล้วเค้ามีวิธีป้องกันอีก คือเอาร่างที่เราตัดสินใจส่งไปที่ปารีส ที่ปารีสมีกรรมการประกอบด้วยตัวแทนทุกประเทศมานั่งดู มีข้อสงสัยอะไรถามมา ต้องเขียนใหม่หมดเลย จนเรียบร้อยแล้วเราถึงเซ็นได้

นอกจากนี้ ICC กำหนดไว้เลยว่าทั้งหมดต้องเสร็จภายใน 3 เดือนหลัง TOR (Term of Reference) ซึ่งถือว่าเร็วมาก เพราะปกติ TOR จะเยอะมาก ตกलगกันไม่ได้ แต่ผมพยายามมองทั้งสองฝ่ายแล้วเขียนให้ทั้งสองฝ่ายมีความสุข แล้วแต่ใครพิสูจน์อะไร ก็เร็ว ถ้าจะเลื่อนเวลาก็ต้องให้ปารีสอนุมัติ คือ ต้องมีกลไกควบคุม อย่าให้อนุญาโตตุลาการทำอะไรตามสบาย ถ้ามีการ

อยู่แล้วก็ไม่ต้องใช้กฎหมายอาญา กรอบพวกนี้มันจะช่วย มีกำหนดเวลา มีคณะกรรมการตรวจสอบ มีการถอดถอน เราคิดว่ามีคนหายใจรอดเราอยู่ตลอดเวลา เราต้องระวังมาก และเกียรติภูมิของเราสำคัญ ต้องทำให้ดี

เพราะฉะนั้นแล้ว แทนที่จะเอาผิดอนุญาตตุลาการทางอาญา มีวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ถ่วงดุลแบบนี้ผมว่ามันจะดีกว่า ปกติกฎหมายอาญาทั่วไปก็มีอยู่แล้ว ถ้าอนุญาตตุลาการทำไม่ดีก็ผิดอยู่แล้ว แต่พอมีกฎหมายนี้เข้ามาผมเป็นห่วงมาก และในเชิงระหว่างประเทศไม่มีการเอาผิดอนุญาตตุลาการ ไม่มีความรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่งั้นคนเขาก็ไม่ทำ คดีเมืองไทยพอมีกฎหมายนี้เข้ามา ผมไม่กล้ารับเลย ผมกลัว บางทีตอนทำอาจจะไม่มีผิดก็จริง แต่ถ้าถูกฟ้องแล้วลงหนังสือพิมพ์เสียชื่อเสียงมากเลยแก่ไม่ได้ ผมไม่เคยรับเลย รับแต่ระหว่างประเทศอย่างเดียว ผมเองไม่กล้าเสี่ยงเรื่องพวกนี้ ไม่เห็นด้วยเลยที่จะเอาผิดทางอาญา เพราะมีวิธีอื่นที่จะทำให้อนุญาตตุลาการทำหน้าที่ครบถ้วน

คำถาม ประเด็นที่ว่า การกำหนดความรับผิดทางอาญาจะมีผลกระทบต่อการลงทุนและทำให้การอนุญาตตุลาการของประเทศไทยไม่พัฒนา อาจารย์มีทัศนะในเรื่องนี้อย่างไร

มันจะกระทบในแง่ที่ว่า อนุญาตตุลาการดี ๆ เค้าจะไม่มาทำงาน เขาก็มีแต่คนไม่ค่อยได้เรื่อง มีการให้สินบนต่าง ๆ เรียกค่าไถ่ต่าง ๆ ทำให้อนุญาตตุลาการในเมืองไทยภาพพจน์ออกมาไม่ค่อยดี ถูกดูหมิ่นดูแคลน แต่ในระหว่างประเทศถือว่าเป็นเรื่องที่ยกย่องกันมาก อย่างผมไปที่อินเดียเค้าถือเราเป็นศาลฎีกา พอตัดสินเสร็จก็ขึ้นทำเนียบศาลฎีกา ได้รับการยกย่องแต่บ้านเรา เพราะคนทำไม่ดีไ้เยอะ การเป็นอนุญาตตุลาการเป็นเรื่องตลก เป็นที่ขบขันกันน่าเสียดาย เพราะมันเป็นช่องทางที่ดี มีข้อดีหลายอย่าง เร็ว อ่านหมดทุกอย่าง อ่านสัญญาหมด บางทีเห็นว่สิ่งนี้น่าจะฟ้องมา แต่ไม่ได้ฟ้อง ผมก็เขียนทิ้งไป แต่ให้ไม่ได้ เพราะไม่ได้ฟ้องมา และความรวดเร็วมันทุนเวลาเค้า ถ้าจะลงทุนต่าง ๆ ไปที่ศาลช้ามาก ก็เนี่ยครับ ถ้าได้คนไม่ดีเข้ามา มันก็ไม่พัฒนา แล้วรัฐบาลก็ไม่ไว้วางใจ ภาพพจน์ก็เสียหมดสิ่งที่กลัวมากเวลาอนุญาตตุลาการ ในเมืองไทย คือ มีใบสั่งรีเปลา่ วิชาชีพเราเสียหมด

แม้จะมีการกำหนดความรับผิดมันก็ไม่ได้ช่วยป้องกันให้คนไม่ทุจริต แต่มันกลับทำให้คนดี ๆ ไม่กล้าเข้ามา ผมมองว่า คนดี ๆ ไม่กล้าเข้ามาเสี่ยงการเสียชื่อเสียง แล้วบ้านเราค่าตอบแทนน้อยมากถ้าเทียบกับต่างประเทศ อเมริกายุโรปแพงมาก มันไม่คุ้มที่จะไปเสี่ยง ผมไม่คิดว่าการกำหนดไว้จะช่วยป้องกันได้ คนไม่ดีก็หาช่องทางจนได้ ตราบใดไม่มีหลักฐานก็พิสูจน์เค้าไม่ได้ อย่างเค้าล้อกันว่าคนนั้นเอาเงินไปให้คนนี้เหมือนการเลือกตั้ง กกต.ก็ตามไม่ได้ ผมว่ามันเป็น

มูมที่เสีย ทำให้คนดีๆ ไม่กล้าเข้ามา ทำให้คุณภาพอนุญาโตตุลาการตกลงไป ทำให้เค้ามองประเทศเราได้เสีย แล้วการลงทุนเค้าก็ไม่กล้าเข้ามาใช้

คำถาม ถ้าไม่มีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญานี้ไว้ อาจารย์เห็นว่าควรจะมีวิธีการใดช่วยให้การทำงานของอนุญาโตตุลาการโปร่งใสและตรวจสอบได้

ความจริงน่าจะมีคณะกรรมการเข้ามาตรวจสอบคำตัดสิน เหมือนกับ ICC ที่ปารีส เค้าทำ ไม่ใช่ไม่ไว้วางใจ แต่มาช่วยกันดูว่ามีอะไรไร้เปล่า เค้ามองข้ามอะไรไร้เปล่า และเจ้าหน้าที่ในสถาบันก็ต้องดูแลให้ดี ต้องละเอียดมาก ติดตามดูตลอด คอยกำกับการทำงาน เสร็จแล้วพอมานำเข้าให้กรรมการดู จะเนียบเลย และต้องให้มีการถอดถอนได้ด้วย ถ้ามีข้อสงสัยอะไร ไม่พอใจก็ถอดถอนได้ตลอดเวลา และกฎหมายอาญาทั่วไปก็นำมาใช้ได้ หากมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม แล้วคนพอเป็นแบบนี้เค้าก็ต้องระวัง

ส่วนอนุญาโตตุลาการรพวกที่อยู่อิสระก็น่าจะเข้าตรวจสอบของกรรมการด้วย เพราะกรรมการจะเป็นเครื่องช่วยตรวจสอบอย่างดี ว่าคู่ความไม่ได้เสียผลประโยชน์ ควรต้องเป็นคนกลางที่ไม่ได้อยู่กับสถาบัน โดยเอาคนกลางที่เป็นพวกนักกฎหมายด้วยกันมือเก่า ๆ มาช่วยตรวจสอบ มีอาชีพเค้าก็จะรู้ว่าอันนี้ผิดปกติแล้ว ก็จะช่วยได้เยอะ ดีกว่า โดยปกติที่ศาล อธิบดีเค้าก็จะเรียกมาตรวจสอบ คือมีวิธีตรวจสอบ แต่ว่าออกเป็นกฎหมายมาเป็นความผิดอาญาไม่ดี ผิดหลักสากล แล้วใช้ไม่ได้ผล กันคนดีออกไปและไม่ได้ทำให้คนชั่วดีขึ้นได้